

Financieel welzijn in Nederland: De stand van zaken

Nationale Monitor
Geldzorgen

2022
2023

De Nationale Monitor Geldzorgen is
een initiatief van:

 Wijzer in geldzaken

 Kenniscentrum
Psychologie en Economisch Gedrag

Over de organisaties

Wijzer in geldzaken (Wig)

Wijzer in geldzaken is een initiatief van het ministerie van Financiën, waarin partners uit de financiële sector, de wetenschap, de overheid en onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties ernaar streven dat mensen in Nederland financieel voorbereid zijn. Dat betekent dat ze, nu en in de toekomst, in staat zijn om overzicht te vormen en houden over hun persoonlijke financiën, en daarin verantwoorde keuzes te maken, ook bij levensgebeurtenissen. Ook weten zij waar ze terecht kunnen om hier, waar nodig, hulp bij te krijgen.

Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag (KCPEG)

Het Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag is onafhankelijk, wetenschappelijk en maatschappelijk betrokken. Het Kenniscentrum is verbonden aan de sectie Sociale, Economische en Organisationspsychologie van de Universiteit Leiden. We slaan een brug tussen wetenschap, praktijk en beleid. Dit doen we door het ontwikkelen, toepassen en delen van wetenschappelijke kennis van economisch gedrag.

Inhoudsopgave

Over de organisaties	2
Wijzer in geldzaken (Wig)	2
Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag (KCPEG)	2
Voorwoord	4
De Nationale Monitor Geldzorgen	5
Wat is het?	5
Waarom is het belangrijk?	6
Drie aspecten van financieel welzijn	6
Financiële weerbaarheid	6
Geldzorgen	8
Financiële stress	8
Samenhang	9
Schommelingen over tijd van financieel welzijn	10
Financiële weerbaarheid over tijd	11
Geldzorgen over tijd	13
Financiële stress over tijd	15
Conclusie	17

Voorwoord

In juni 2022 berekende het Centraal Planbureau (CPB) dat in 2023 ongeveer 1,2 miljoen Nederlandse huishoudens in de financiële problemen zou komen als gevolg van aanhoudende inflatie en stijgende energieprijzen. Verschillende koopkrachtmaatregelen, zoals een prijsplafond en een toeslag voor energie, hebben dit scenario weten te voorkomen. In november 2023 kwam het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dan ook met opmerkelijk nieuws: niet eerder sinds de metingen in 1977 zaten er zo weinig Nederlanders onder de 'lage-inkomensgrens'. Ongeveer 637.000 mensen (4%).

We zouden hieruit kunnen concluderen dat het dus wel meevalt met de financiële problemen van Nederlanders. Toch bieden bovenstaande cijfers geen compleet beeld. Geldzorgen beginnen niet pas wanneer mensen op of onder een bestaansminimum leven. Ook mensen met een hoger inkomen kunnen in de problemen raken door een levensgebeurtenis of economische tegenwind, al dan niet in combinatie met een hoger uitgavenpatroon. Externe ontwikkelingen, zoals de oorlog in de Oekraïne en Israël, de energiecrisis, inflatie en de naweeën van een pandemie, leiden daarnaast ook tot veel onzekerheid en zorgen over de eigen financiële situatie bij veel Nederlanders.

Het is daarom ook niet verrassend dat 'bestaanszekerheid' één van de leidende thema's was in het verkiezingsdebat van 2023. Hierbij ging het vaak om geld: wat heb je minimaal nodig om rond te kunnen komen en schulden te voorkomen? Maar minstens zo belangrijk, vinden wij,

is het psychisch welbevinden van Nederlanders als gevolg van hun financiële situatie. Emoties en gevoelens spelen immers een cruciale rol in de keuzes die mensen maken. Dit is waarvoor de Nationale Monitor Geldzorgen in het leven is geroepen.

"Geldzorgen beginnen niet pas wanneer mensen onder een bestaansminimum leven."

Met de Nationale Monitor Geldzorgen houden we de vinger aan de pols. Hoe goed zijn mensen financieel voorbereid op morgen? Over welke geldzaken maken zij zich zorgen? En hoeveel financiële stress ervaren zij? In deze rapportage leest u een samenvatting van de resultaten van de eerste zes metingen van de Nationale Monitor Geldzorgen. Daarnaast presenteren we enkele verdiepende analyses om de weerbaarheid, geldzorgen en stress die mensen ervaren beter te begrijpen. Met deze monitor hopen we bij te dragen aan een beter begrip en erkenning van de psychologische impact van financiële problemen op het leven van Nederlanders, en van het belang van financiële weerbaarheid om deze problemen te voorkomen.

De Nationale Monitor Geldzorgen

Wat is het?

De Nationale Monitor Geldzorgen is een gezamenlijk initiatief van het Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag (Universiteit Leiden) en Wijzer in geldzaken. Met behulp van deze monitor volgen wij hoe het financieel gaat met Nederlanders. Zijn ze goed voorbereid op de toekomst en in staat om met financiële tegenslag om te gaan? Over welke geldzaken maken ze zich het meeste zorgen? En hoeveel financiële stress ervaren zij? De financiële situatie van Nederlanders kan snel veranderen, zoals weer duidelijk werd tijdens de energiecrisis van 2022.

We meten elke drie maanden het financieel welzijn van Nederlanders. We doen dit via een enquête onder een representatieve steekproef van Nederlandse huishoudens, bestaande uit minimaal 1500 respondenten. De enquête is elke drie maanden hetzelfde met vragen over vijf indicatoren van financiële weerbaarheid, vijf bronnen van geldzorgen, en de financiële stress die Nederlanders ervaren. De metingen worden uitgevoerd binnen het LISS-panel van Centerdata, een panel dat speciaal is opgezet voor wetenschappelijk, maatschappelijk en beleidsrelevant onderzoek¹.

¹ Het LISS-panel is een kanssteekproef van Nederlandse huishoudens uit het bevolkingsregister van het Centraal Bureau voor de Statistiek (en kent daardoor geen zelfselectie). Zie <https://www.centerdata.nl/liss-panel>.

Waarom is het belangrijk?

Uniek aan de Nationale Monitor Geldzorgen is dat de metingen sinds september 2022 elke drie maanden worden uitgevoerd en ongeveer een maand na afronding op onze website worden gepubliceerd². Hierdoor biedt de monitor zicht op schommelingen als gevolg van actuele veranderingen in het financieel welzijn van Nederlanders. Dit rapport biedt dit inzicht voor de eerste zes metingen van de monitor: september 2022, december 2022, maart 2023, juni 2023, september 2023 en december 2023³.

Het analyseren van verschillende typen geldzorgen geeft onze monitor tevens een signaalfunctie. We kunnen zien wanneer de geldzorgen van Nederlanders toenemen of afnemen, en daarbij ook kijken naar specifieke groepen zoals bijvoorbeeld mensen met een laag inkomen of jongeren. De analyses bieden ook inzicht in de financiële stress die Nederlanders ervaren en verschaffen aanknopingspunten voor verdere onderzoeksmogelijkheden, bijvoorbeeld naar potentiële interventies om de financiële weerbaarheid van Nederlanders te vergroten. De resultaten van de monitor bieden daarmee waardevolle inzichten voor beleidsvorming, toepassingen in de praktijk en wetenschappelijk onderzoek.

² www.wijzeringeldzaken.nl/Nationale-Monitor-Geldzorgen/

³ Elke drie maanden wordt een nieuwe steekproef uit dit panel getrokken, wat betekent dat sommige respondenten misschien eerder hebben meegedaan, anderen niet.

Drie aspecten van financieel welzijn

Iedere drie maanden wordt aan respondenten gevraagd aan te geven in hoeverre ze het oneens (1) of eens (7) zijn met in totaal 14 verschillende stellingen. We meten daarmee drie aspecten van financieel welzijn: financiële weerbaarheid, geldzorgen en financiële stress.

Financiële weerbaarheid

Een belangrijke voorspeller van geldzorgen is financiële weerbaarheid. Zijn Nederlanders wel goed voorbereid op de financiële tegenslagen van later? Hebben ze een minimale spaarbuffer voor bijvoorbeeld een onverwacht hoge energierekening die morgen op de deurmat kan liggen? En bereiden ze zich wel voor op een mogelijk tegenvallend pensioen? Als je niet goed voorbereid bent op mogelijke financiële tegenslagen, dan is de kans aanwezig dat er geldzorgen ontstaan. Misschien niet vandaag, maar mogelijk wel morgen.

In de monitor meten we vijf indicatoren van financiële weerbaarheid: overzicht over geldzaken, stellen van financiële doelen voor later, hulp vragen bij geldzaken, nadenken over aankopen en de aanwezigheid van een spaarbuffer ter grootte van 1 maandinkomen (Tabel 1).

Tabel 1. Hoe wordt financiële weerbaarheid gemeten?

1. Ik heb goed overzicht over mijn geldzaken.
2. Ik stel financiële doelen voor later en probeer deze ook te behalen.
3. Op het moment dat ik er met mijn geldzaken zelf niet uitkom vraag ik iemand om hulp (bv. een vriend of familielid, een vrijwilliger in de buurt of een professional).
4. Voordat ik iets koop denk ik eerst goed na of ik het wel kan betalen.
5. Ik zou vandaag makkelijk een onverwachte uitgave (zo hoog als mijn maandelijks inkomen) kunnen betalen zonder geld te lenen.

Geldzorgen

Geldzorgen ontstaan als gevolg van een mogelijke verslechtering van de financiële situatie in de toekomst. Geldzorgen gaan gepaard met negatieve gedachten en gevoelens over een mogelijke achteruitgang van de eigen financiële situatie. Dergelijke zorgen zijn vaak onderdeel van financiële stress en kunnen bovendien financiële stress in stand houden of zelfs verder verergeren.

We meten vijf bronnen van geldzorgen die verband houden met de basisbehoeften van mensen: energie, zorg, wonen, eten en drinken, en vervoer (Tabel 2).

Tabel 2. Hoe worden geldzorgen gemeten?

Ik maak me zorgen over...

1. ...mijn energierekening (bv. gas, elektriciteit)
2. ...mijn zorgkosten (bv. zorgverzekering, medicijnen, medische behandelingen)
3. ...mijn huishoudelijke uitgaven (bv. eten, drinken, huisdieren)
4. ...mijn woonlasten (bv. huur, hypotheek, gemeentelijke belastingen, woonverzekering)
5. ...mijn vervoerskosten (bv. autokosten, brandstof, openbaar vervoer)

“Wanneer geldzorgen langer aanhouden, kan financiële stress ontstaan.”

Financiële stress

Stress ontstaat wanneer iemand sterk op de proef wordt gesteld, zodanig dat de persoon inschat weinig mogelijkheden te hebben om aan de eisen van de omgeving, of van zichzelf te voldoen. Iemand met geldzorgen hoeft dus niet per se financiële stress te ervaren. Pas wanneer geldzorgen langer aanhouden en iemand weinig controle ervaart over de financiële situatie, kan financiële stress ontstaan. Deze stress gaat gepaard met een sterke focus op het heden, en dus op de huidige financiële situatie, en minder met de toekomst. Financiële stress is dus niet hetzelfde als geldzorgen, maar is een meer gelaagd begrip.

Financiële stress heeft verschillende nadelige gevolgen. Het veroorzaakt angst, schaamte en ongemak, heeft negatieve effecten op relaties en werk, en kan leiden tot slaapgebrek, oververmoeidheid en een gebrekkige concentratie. Het ervaren van financiële stress gaat dan ook vaak ten koste van mentaal welzijn⁴ (zie ook Figuur 4). We meten financiële stress met de verkorte versie van de Psychological Inventory of Financial Scarcity⁵ (Tabel 3).

Tabel 3. Hoe wordt financiële stress gemeten?

1. Ik heb vaak te weinig geld.
2. Ik maak me vaak zorgen over geld.
3. Ik ben alleen bezig met wat ik nu moet betalen. De rest zie ik later wel.
4. Ik heb het gevoel dat ik weinig controle heb over mijn geldzaken.

“Financiële stress gaat vaak ten koste van mentaal welzijn.”

Samenhang

Elke drie maanden kijken we ook naar de samenhang tussen financiële weerbaarheid, geldzorgen en financiële stress. Deze analyses laten consistent een positieve samenhang zien tussen geldzorgen en financiële stress (correlaties tussen .40 en .67). Verschillende bronnen van geldzorgen hangen dus samen met financiële stress: hoe meer zorgen, hoe meer financiële stress er wordt ervaren (en andersom).

We zien verder dat drie van de vijf indicatoren van financiële weerbaarheid negatief samenhangen met financiële stress. Nederlanders met meer stress, hebben minder overzicht over hun geldzaken (correlaties tussen $-.36$ en $-.51$), stellen minder financiële doelen voor de toekomst (correlaties tussen $-.19$ en $-.31$) en hebben een lagere spaarbuffer (correlaties tussen $-.55$ en $-.61$). Voor een overzicht van alle correlaties, zie de tabellen “correlaties financiële stress, bronnen van geldzorgen en weerbaarheid” op de website.

Voor deze rapportage keken we aanvullend of financiële weerbaarheid een buffer kan zijn tegen geldzorgen. We keken naar de relatie tussen “overzicht over geldzaken” en geldzorgen (het gemiddelde van alle zorgen), voor de groep mét financiële stress en zónder financiële stress⁶.

4 Simonse, O., Van Dijk, W. W., Van Dillen, L. F., & Van Dijk, E. (2022). The role of financial stress in mental health changes during COVID-19. *npj Mental Health Research*, 1, 15.

5 Van Dijk, W. W., Van der Werf, M. M. B., & Van Dillen, L. F. (2022). The psychological inventory of financial scarcity (PIFS): A psychometric evaluation. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 101, 101939.

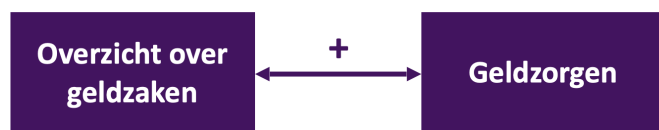
6 Voor deze analyse zijn financiële stress en de mate van overzicht (en de interactieterm) als voorspeller van zorgen meegenomen. Dit model werd eerst getoetst op data uit juni 2023. Hieruit bleek dat overzicht en zorgen positief gerelateerd waren, maar alleen voor mensen met veel financiële stress ($b = .07$, $t = 2.58$, $p < .001$). Voor mensen met geen tot zeer weinig financiële stress was een goed overzicht juist eerder gerelateerd aan minder zorgen ($b = -.07$; $t = -1.92$, $p = .056$; IA: $t = 3.62$, $p < .001$). Deze resultaten werden afzonderlijk gerepliceerd in alle overige metingen.

Resultaten laten een opvallend verschil zien (Figuur 1): voor Nederlanders zonder financiële stress hangt een beter overzicht over de eigen geldzaken samen met lagere geldzorgen⁷. Echter, voor Nederlanders met financiële stress bleek een beter overzicht samen te hangen met meer geldzorgen. Dit suggereert dat een beter inzicht in de eigen (benarde) financiële situatie samengaat met een toename van geldzorgen. Verder onderzoek moet uitwijzen hoe financiële weerbaarheid en financiële stress elkaar precies beïnvloeden.

Zonder financiële stress

Met financiële stress

Figuur 1: Relatie overzicht over geldzaken en geldzorgen, zonder en met financiële stress

⁷ Eenzelfde patroon wordt in 5 van de 6 metingen gevonden voor de relatie tussen het stellen van financiële doelen en geldzorgen.

⁸ Een overzicht van alle frequenties, gemiddelden en standaarddeviaties is te vinden in tabellen op onze website onder "Meer cijfers uit de Nationale Monitor Geldzorgen".

⁹ Zie voor een volledig overzicht van de uitgevoerde analyses onze website onder "Onderzoeksverantwoording".

Schommelingen over tijd van financieel welzijn

De monitor volgt de financiële weerbaarheid, geldzorgen en financiële stress van Nederlanders over tijd. In deze rapportage richten we ons op zes verschillende meetmomenten (tussen september 2022 en december 2023). We kijken daarbij steeds naar het percentage respondenten dat het eens is met de stellingen. Hiervoor worden de antwoorden 5, 6 en 7 samengenomen tot de categorie "eens"⁸. We vergelijken opeenvolgende metingen steeds met gebruik van verschillende statistische toetsen, zoals gedeeltelijk overlappende t-toetsen. Daarnaast worden de antwoorden van de respondenten uitgesplitst voor inkomensgroepen (laag, midden, hoog)⁹.

Financiële weerbaarheid over tijd

In de metingen van financiële weerbaarheid zien we in de monitor relatief weinig schommelingen door het jaar heen. De financiële weerbaarheid blijft redelijk stabiel over tijd (zie Figuur 2).

Een groot deel van de Nederlanders geeft aan een goed overzicht te hebben over hun geldzaken (85%)¹⁰. Ook geeft ongeveer driekwart (74%) van de respondenten aan goed na te denken voordat ze een aankoop doen. Iets meer dan de helft van de Nederlanders (59%) stelt naar eigen zeggen financiële doelen voor later. Opmerkelijk is dat relatief weinig Nederlanders aangeven hulp te vragen als ze er zelf niet uitkomen met hun geldzaken. Circa één op de drie Nederlanders (36%) zegt dan aan de bel te zullen trekken. Een grote meerderheid (71%) geeft aan een spaarbuffer te hebben van minimaal 1 maandinkomen. Dit betekent echter ook dat 29% van de Nederlanders een grote uitgave niet kan opvangen. Voor deze groep kunnen onvoorziene uitgaven het begin zijn van schulden.

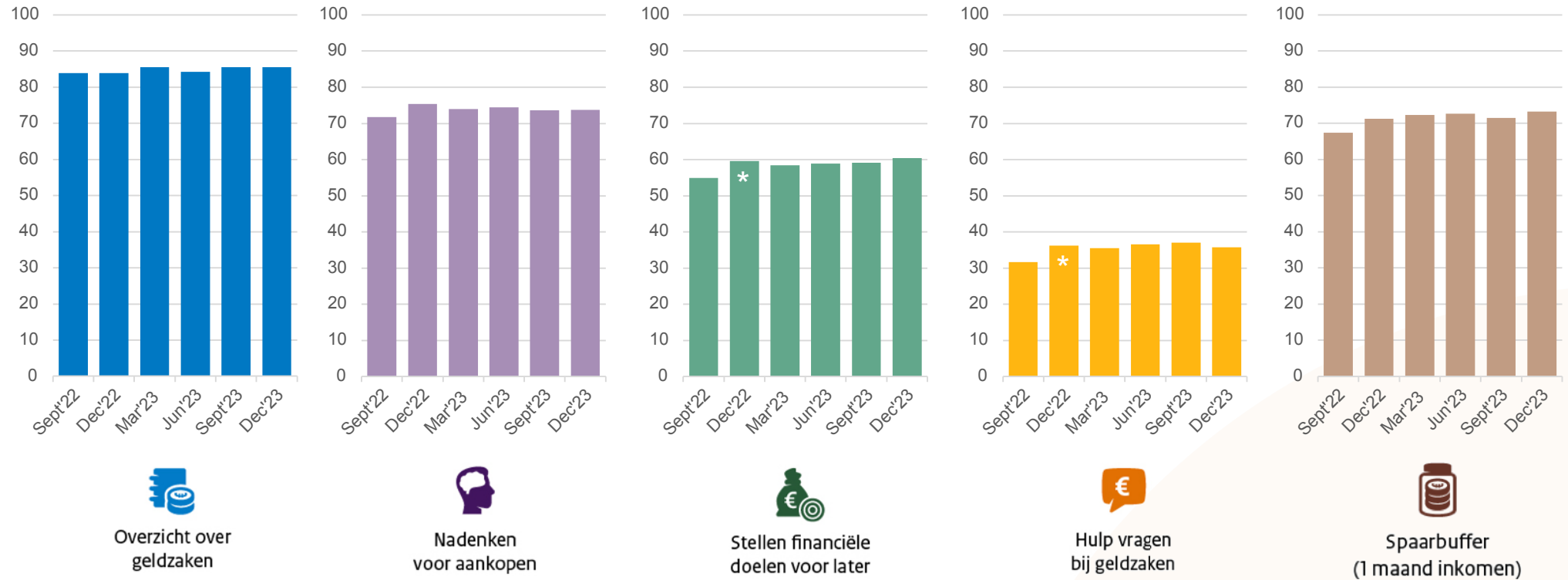
Nederlanders met een laag inkomen zijn op sommige aspecten minder financieel weerbaar dan mensen met een hoog inkomen¹¹. Mensen met een laag (vs. hoog) inkomen hebben minder vaak een spaarbuffer (51% vs. 86%), stellen minder vaak financiële doelen voor later (47% vs. 65%) en hebben een minder goed overzicht over hun financiële situatie (79% vs. 91%). Wel zeggen mensen met een laag inkomen beter na te denken over aankopen (77% vs. 70%), al vinden we dit effect niet bij elke meting. Verder vinden we dat beide groepen even weinig hulp zoeken als ze er zelf niet uitkomen (34% vs. 38%).

¹⁰ Genoemde percentages zijn gemiddelden van de zes metingen.

¹¹ Inkomen is opgedeeld aan de hand van kwartielen (i.e., 25% laagste inkomens; 50% middeninkomens; 25% hoogste inkomens).

Financiële weerbaarheid

↑ % eens

Figuur 2. Financiële weerbaarheid tussen september 2022 en december 2023

Noot: % eens is een samenvoeging van de antwoordopties 5, 6 en 7 (op een 7-puntsschaal: 1 = helemaal mee oneens tot 7 = helemaal mee eens). * meting verschilt significant t.o.v. de vorige meting. Een meer gedetailleerd overzicht van de resultaten is te vinden onder de knop "Meer cijfers uit de Nationale Monitor Geldzorgen" op de website.

Geldzorgen over tijd

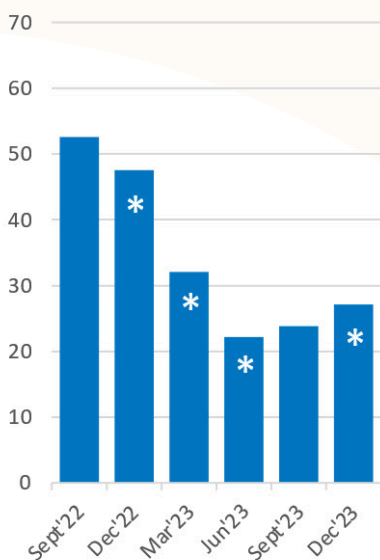
De geldzorgen van Nederlanders vertoonden schommelingen in de eerste zes metingen van de Nationale Monitor Geldzorgen. Over het algemeen zien wij een afname van geldzorgen tussen de eerste meting in september 2022 en de vierde meting in juni 2023 (Figuur 3).

Figuur 3. Geldzorgen tussen september 2022 en december 2023

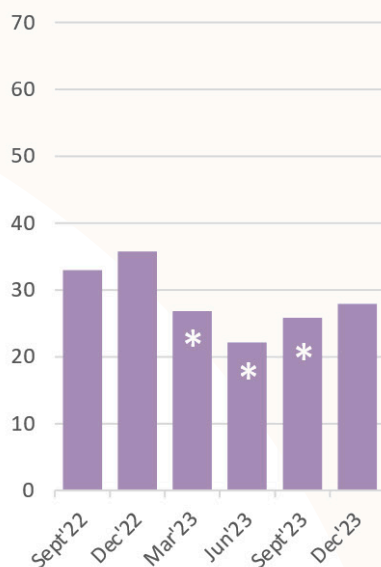
Noot. % eens is een samenvoeging van de antwoordopties 5, 6 en 7 (op een 7-puntsschaal: 1 = helemaal mee oneens tot 7 = helemaal mee eens). * meting verschilt significant t.o.v. de vorige meting. Een meer gedetailleerd overzicht van de resultaten is te vinden onder de knop "Meer cijfers uit de Nationale Monitor Geldzorgen" op de website.

Ik maak me zorgen over mijn...

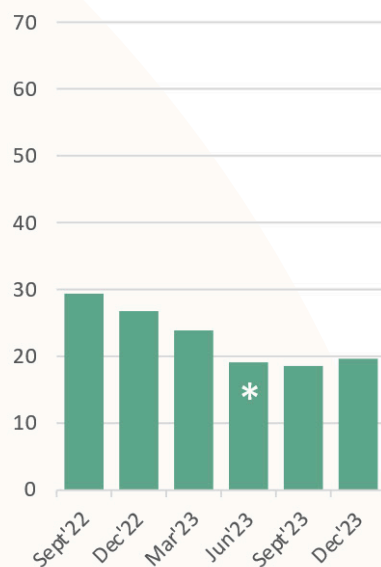
↑ % eens

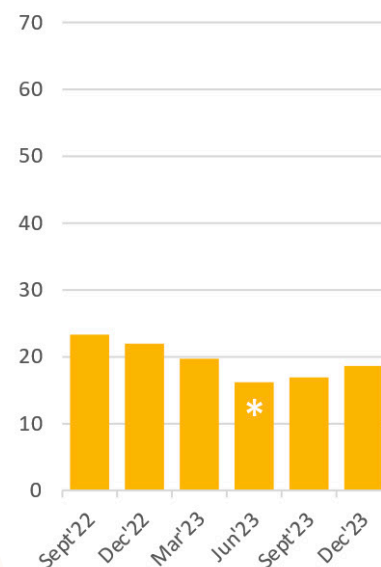
Energie rekening

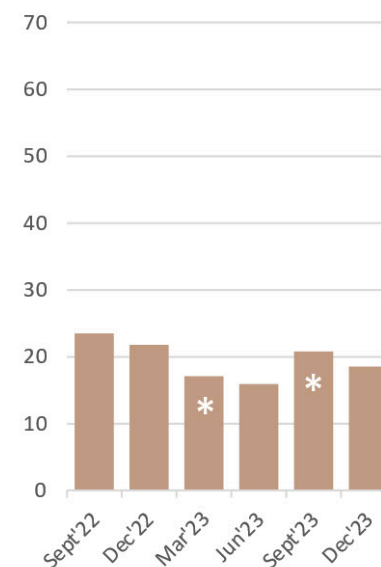
Zorgkosten

Huishoudelijke uitgaven

Woonlasten

Vervoerskosten

Deze afname is het duidelijkst zichtbaar bij zorgen over de energierekening. Waar in september 2022 nog meer dan de helft (53%) van de Nederlanders hierover bezorgd was, zijn deze zorgen in juni 2023 gedaald tot iets minder dan een kwart (22%) van de Nederlanders. Deze afname is mogelijk niet verassend. In september 2022 was de inflatie met 14% op haar hoogtepunt, terwijl er nog veel onduidelijk was over mogelijke koopkrachtmaatregelen. Sinds september 2023 zien we echter weer een toename van geldzorgen. Vooral zorgen over de energierekening, de zorgkosten en vervoerskosten vertonen een lichte stijging.

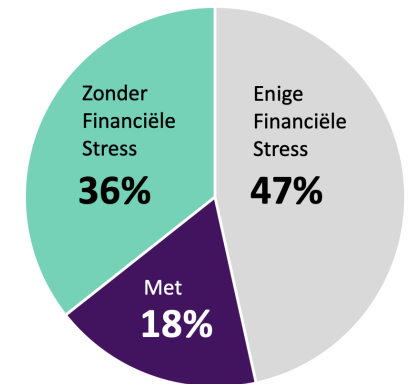
Verder zien we dat Nederlanders met een laag inkomen zich gemiddeld vaker zorgen maken over verschillende kostenposten dan Nederlanders met een midden of hoog inkomen. Zo maken Nederlanders met een laag inkomen zich bijvoorbeeld meer zorgen over de energierekening (44%) en hun zorgkosten (41%) dan Nederlanders met een middeninkomen (respectievelijk 33% en 27%) en hoog inkomen (respectievelijk 25% en 17%)¹². Deze effecten van inkomen vinden we bij alle metingen. Uit deze analyses blijkt dat geldzorgen niet beperkt blijven tot Nederlanders met een laag inkomen; ook Nederlanders met een midden- of hoog inkomen kunnen zich zorgen maken over de kosten van basale levensbehoeften.

12 Genoemde percentages zijn gemiddelden van de zes metingen.

Financiële stress over tijd

In tegenstelling tot geldzorgen zien we bij financiële stress relatief weinig schommelingen in de eerste zes metingen: ongeveer één op de vijf Nederlanders (18%), ervaart financiële stress. Het is echter belangrijk op te merken dat dit niet altijd dezelfde individuen betreft vanwege wisselende steekproeven bij de metingen. Verdiepende analyses laten zien dat het percentage jongvolwassenen (18-34) dat financiële stress ervaart hoger is (28%) dan dat van volwassenen (35-54; 22%) en ouderen (55+; 12%).

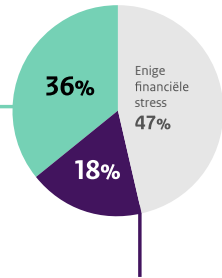

“Financiële stress is niet alleen voorbehouden aan mensen met een laag inkomen.”

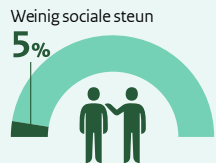
Met wat gaat financiële stress gepaard? Om deze vraag te beantwoorden, koppelden we de gegevens uit de monitor (financiële stress, spaarbuffer en inkomen, gemiddelden van meting 1 t/m meting 4) aan andere beschikbare gegevens vanuit het LISS-panel over mentaal welzijn, zelfvertrouwen en sociale steun¹³. Uitgebreide informatie en volledige analyses zijn te vinden in de onderzoeksverantwoording op de website van de Nationale Monitor Geldzorgen.

¹³ Zie <https://www.lissdata.nl/liss-core-study>

Een vergelijking van mensen zonder versus met financiële stress

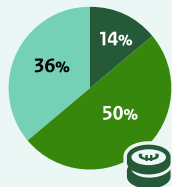

Mensen zonder financiële stress

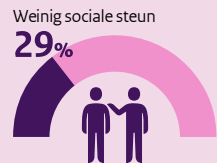

Huishoudinkomen

- laag
- midden
- hoog

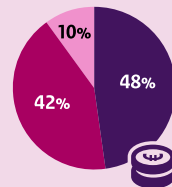

Mensen met financiële stress

Huishoudinkomen

- laag
- midden
- hoog

De resultaten zijn verwerkt in de infographic in Figuur 4. Financiële stress gaat gepaard met een lager mentaal welzijn, lager zelfvertrouwen en minder sociale steun. Deze bevindingen komen overeen met eerder genoemd internationaal onderzoek dat aantoont dat (financiële) stress negatief samenhangt met verschillende indicatoren van mentale gezondheid. Bovendien blijkt dat van de Nederlanders die financiële stress ervaren, 74% niet of nauwelijks een spaarbuffer heeft. Interessant is dat niet alleen Nederlanders met een laag inkomen financiële stress ervaren. Van de Nederlanders die financiële stress ervaren heeft 42% een middeninkomen en 10% zelfs een hoog inkomen.

Figuur 4. Infographic financiële stress

Noot: De getoonde variabelen zijn gemeten met schalen. Op basis van deze data zijn twee categorieën gemaakt (i.e., onder/op vs. boven het middelpunt van de schaal). Hier presenteren we het percentage mensen dat onder/op het middelpunt van de schaal heeft geantwoord. De gepresenteerde gegevens zijn correlaties en tonen geen oorzakelijk verband aan.

Conclusie

Met de Nationale Monitor Geldzorgen brengen we elke drie maanden het financieel welzijn in Nederland in kaart. We meten meerdere indicatoren van financiële weerbaarheid, verschillende bronnen van geldzorgen en de mate van financiële stress onder Nederlanders.

We constateren dat in de eerste 6 metingen van de monitor financiële weerbaarheid onder Nederlanders weinig schommelingen vertoont. Wel valt op dat relatief weinig Nederlanders aangeven hulp te zoeken als ze er zelf niet uitkomen met hun geldzaken (gemiddeld 36%), en dat gemiddeld 29% van de Nederlanders moeite heeft met het opvangen van grote uitgaven. Voor deze groep Nederlanders kan een plotselinge verslechtering van de financiële situatie, bijvoorbeeld door een onverwacht hoge energierekening, scheiding, werkloosheid, of ziekte, snel leiden tot schulden en de bijbehorende gevolgen.

De geldzorgen onder Nederlanders vertonen wel schommelingen over tijd. De monitor startte in september 2022, te midden van de energiecrisis. De zorgen die Nederlanders hadden over met name de betaalbaarheid van energiekosten komen duidelijk naar voren in de monitor. We zien vervolgens een daling in de geldzorgen tot september 2023, waarna vooral zorgen over de energierekening, de zorgkosten en vervoerskosten weer een lichte stijging vertonen. Deze schommelingen over tijd laten zien dat geldzorgen sterk beïnvloed worden door externe ontwikkelingen.

De monitor laat ook zien dat circa 18% van de Nederlanders stress ervaart vanwege hun financiële situatie. Dit percentage vertoont relatief weinig verandering door de tijd. Daarnaast vinden we dat jongeren en Nederlanders met een laag inkomen de meeste financiële stress ervaren. Toch is financiële stress niet voorbehouden aan mensen met een laag inkomen: van de mensen met financiële stress heeft 42% een middeninkomen.

Met de Nationale Monitor Geldzorgen krijgen we elke drie maanden inzicht in het financieel welzijn van de Nederlandse bevolking. Omdat leden van het LISS-panel regelmatig vragenlijsten invullen kunnen we uitgebreide achtergrondinformatie over de respondenten koppelen aan de uitkomsten van de Nationale Monitor Geldzorgen. We vinden het belangrijk deze gegevens ook toegankelijk te maken voor anderen. De data van de monitor zijn te vinden op de website van het LISS-panel, na registratie op dezelfde site. Ga daarvoor naar <http://www.dataarchive.lissdata.nl/>. Alle gegevens van de monitor zijn ook beschikbaar op onze website: <https://www.wijzeringeldzaken.nl/Nationale-Monitor-Geldzorgen/>

Referentie:

Nationale Monitor Geldzorgen (2024). *Financieel welzijn in Nederland: De stand van zaken*. Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag, en Wijzer in geldzaken. <https://www.wijzeringeldzaken.nl/Nationale-Monitor-Geldzorgen/>

Contact:

Neem voor vragen contact met ons op.
Wijzer in geldzaken:
Rick Nijkamp, r.nijkamp@minfin.nl.
Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag:
Marret Noordewier, m.k.noordewier@fsw.leidenuniv.nl.

Financieel welzijn in Nederland: De stand van zaken

Nationale Monitor
Geldzorgen

2022 - 2023